

udalosti zo života školy, zaujímavosti, kultúra, ale aj zábava a poučenie

1

Základná škola Na bielenisku PEZINOK

"Učenie je ako veľký dom, ktorý si vyžaduje veľké náklady na svoje udržanie neustálymi opravami"

KDE VŠADE JE TEN DEJEPIS
UDALOSTI - ALEBO ČO SME UŽ ZAŽILI
ROZHOVOR - ING. JOZEF KOZMA
STRAŠIAK MENOM DIKTÁT
CESTOU NECESTOU
KRIMINALISTICKÉ STOPY

Uzávierka tohto čísla bola 31.10.2023

Redakčná rada - Osičky

Redakčná rada našej Osičky je zložená z najrôznejších prispievateľov z radov učiteľov a žiakov s láskavým vedením prevažne zo strany učiteľov Slovenského jazyka.

O grafickú stránku časopisu sa stará: Peter Lupták

Všetkým prispievateľom veľmi pekne ďakujeme. Rovnako ďakujeme za spoluprácu aj pani riaditeľke, pani zástupkyniam, všetkým pani učiteľkám, pánom učiteľom a pani vychovávateľkám.

Výzva pre žiakov i učiteľov našej školy: Ak máte nejaké zaujímavé príspevky vhodné do nášho školského časopisu, budeme radi, keď nám ich poskytnete. Môžu to byť slohové práce, básne či iné literárne dielka, referáty, projekty, komiksy a pod. Rovnako budeme radi, ak nám dáte vedieť o všetkom zaujímavom, čo ste robili na vyučovaní či mimo neho - exkurzie, návštevy výstav, divadiel, športové podujatia, rôzne súťaže, slávnosti, netradičné vyučovacie hodiny a i. Svoje námety môžete dať niektorej z „osičiek“ alebo priniesť pani učiteľke Milkovej, pánovi učiteľovi Ihrackému alebo Luptákovi. S potešením za vami prídeme, a ak sa nám bude váš návrh páčiť, tematiku spracujeme a uverejníme.

ÚVOD

- Úvodník 4

ŽIVÉ SLOVÁ

- Kde všade je ten dejepis?! 5

UDALOSTI

- Exkurzia Štúrova Modra 6
- Školské exkurzie a výlety značne zblížujú našich deviatakov..... 7
- Lampiónový sprievod 8
- Deň župných škôl 9

ROZHOVOR

- Ing. Jozef Kozma 10

JAZYKY

- Slovenčina naša každodenná 12
- Strašiak menom Diktát 13
- Latinčina 15

LITERÁRNE OKIENKO

- Cestou necestou s 5.A triedou 18
- Ako nájsť šťastie 21
- Európsky deň jazykov 23
- Naše básne 25
- Neplytvám potravinami 27

KRIMINALISTIKA

- Kriminalistické stopy 29

HALUZE A HALÚZKY 33**ZÁBAVA**

- Tajnička 35

ÚVODNÍK

Milí priaznivci školského časopisu OSA,

nový školský rok nám odhryzol z prvého štvrťroka, počas ktorého sa všeličo zaujímavé na našej škole udialo. Zúčastnili ste sa na rôznych súťažiach, aktivitách, divadielkach...zažili ste kopec srandy, získali ste nové užitočné informácie, ktoré určite v budúcnosti využijete...mnohé z vašich zážitkov ste zhmotnili do písanej a kreslenej formy a sú súčasťou časopisu, na prečítanie ktorého sa práve chystáte.

Spolu s vami sme pripravili OSU v novom šate, budete sa v nej stretávať s novými rubrikami a viac priestoru bude venovaného práve vašim nápadom a prácam, ktoré ste kreovali na hodinách slovenského jazyka. Svojou troškou však prispejeme aj my, učitelia slovenského jazyka, a ponúkneme vám užitočné rady, ako sa môžete jednoduchšie popasovať s našim krásnym materinským jazykom.

Želáme vám krásne čítanie a tešíme sa na vaše príspevky.

Redakcia časopisu OSA

PaedDr. Erika Goliašová

KDE VŠADE JE TEN DEJEPIS?!

My učítelia to nazývame “medzipredmetové,, vzťahy. Percentá, ktoré sa učíte na matematike, sa Vám zídu aj vo fyzike. Alebo sa na geografii učíte o Slovensku a prepájate to s občianskou náukou a slovenským jazykom.

Čo tak prepojenie dejepis – informatika?

Tu je dôkaz.

Kedysi dávno, v 10. storočí, žil v dnešnom Dánsku mocný kráľ Harald I. Modrozubý. Napriek tomu, že prijal kresťanstvo, neváhal o sebe tvrdiť, že je synom samotného boha Odina. Teda, ešte váhal či je mocnejší Ježiš Kristus alebo Odin. Vybral si kresťanstvo.

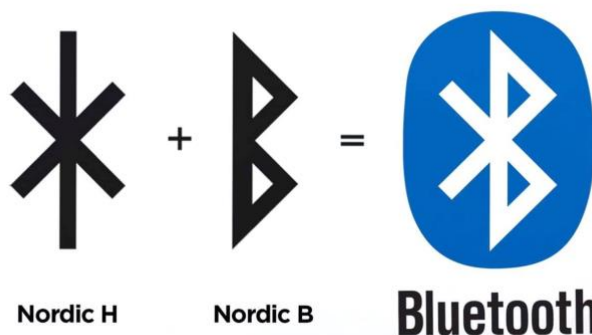
O prívlastku, že je „modrozubý“ sa nikdy nedozvedel. Dali mu ho kronikári až po jeho smrti. A prečo toto pomenovanie?

Podľa jednej verzie mu vplyvom choroby zmodrali (sčernali) zuby. Druhá verzia hovorí o výzore ľudí jeho kmeňa, ktorí boli tmavej pleti (blá – čierny, modrý, blámenn – severania, anglická interpretácia nórskeho a dánskeho jazyka).

A kde je tá sľúbená informatika?

Švédska technologická firma Ericsson podľa prívlastku Modrozub (anglicky bluetooth) pomenovala svoju novú technológiu Bluetooth. Inšpirácia Haraldom nie je náhoda. Tak ako on svojou diplomaciou a odvahou spájal bojujúce kmene, aj Bluetooth je určené na uľahčenie vzájomnej komunikácie.

Vládu Harald I. Modrozuba nahradil jeho syn Sven Vidlofúzy....(pokračovanie nabudúce)

Žiaci 8.C

EXKURZIA „ŠTÚROVA MODRA“

Dňa 6.10.2023 sme sa s p. učiteľkou Debnárovou a “našou” Božkou vybrali na exkurziu do Modry s cieľom spoznať Ľudovíta Štúra trochu osobnejšie.

Celá exkurzia bola rozdelená do niekoľkých zastávok. Prvou zastávkou bola SOŠ pedagogická, kde sme zistili, že sa tam kedysi učili svojmu povolaniu učiteľa a chvíľu tu študovala aj Božka.

Cestou do mesta sme si pozreli Kultúrny dom Ľudovíta Štúra a Gymnázium Karola Štúra, brata Ľudovíta. Zastavili sme sa pri rôznych zaujímavých budovách, napríklad pôvodná budova Modranskej majoliky, budova sirotinca, ktorá je dnes už veľmi zničená, ale za svojich čias slúžila sirotám, ktoré tam našli svoj domov.

Počas prechádzky na cintorín sme si všimli zachované mestské hradné múry, ktoré slúžili na obranu proti Turkom. Na cintoríne v Modre je pochovaný Ľudovít Štúr aj s jeho bratom Karolom. Zaujímavé bolo, že Ľudovít má dva hroby. Zistili sme tiež, čo znamenajú symboly na jeho hrobe.

Pri hrobe sme sa pomodlili ako vd'ačnosť za to, čo urobil pre tento náš maličký národ. Zapálili sme sviečky a zaspievali si našu hymnu.

Odtiaľ sme sa presunuli k múzeu samotného Ľudovíta. V tomto múzeu sme sa dozvedeli veľa zaujímavých informácií o živote Ľudovíta Štúra a jeho rodiny, napríklad, že v živote uprednostnil lásku k vlasti pred láskou k žene.

O pár schodov nižšie sme sa ocitli priamo v izbe tohto velikána. Boli tam zaujímavé obrazy s jeho podobizňou aj pramienok jeho vlasov. Vypočuli sme si príbeh, ako sa po smrti svojho brata Karola postaral o svoju rodinu. Osudnou sa mu stala poľovačka, postrelil sa a zomrel na otravu krvi.

Táto exkurzia bola veľmi poučná a zaujímavá.

Ďakujeme za super výlet!

Kristína Patáková

ŠKOLSKÉ EXKURZIE A VÝLETY ZNAČNE ZBLIŽUJÚ NAŠICH DEVIATAKOV :)

Dňa 11.10 2023 sa deviate ročníky našej školy a ich pedagogický dozor v zložení Ján Ihracký, Silvia Vanišová a Božena Jánošová zúčastnili povinnej ročníkovej exkurzie "Po stopách Štúrovcov".

Žiaci mali šancu nielen oddýchnuť si od všedných dní v škole, ale aj zistiť veľa nových informácií, ktoré sa im budú hodiť na stredné školy a do budúcnosti.

Naši deviataci exkurziu začali v dedinke Hlboké, v pamätnej izbe Jozefa Miloslava Hurbana, ktorý bol jedným z kodifikátorov spisovnej slovenčiny. Neskôr sa zastavili aj pri mieste jeho posledného odpočinku.

Ďalej nasledovala ich cesta do mesta Brezová pod Bradlom, aby si uctili ďalšieho významného muža našej krajiny, Milana Rastislava Štefánika. Zaslúžil sa o vznik Československej republiky a ako jeden z mála pôsobil ako astronóm.

Po krátkom, no inšpiratívnom výklade sprievodcu, ktorého pointou bolo, aby sa nastávajúci stredoškólači nevzdávali a išli si za svojimi snami nech sa deje čokoľvek, vystúpili na bradlo.

Tam má Štefánik, na znak úcty, postavenú mohylu. V meste Brezová pod Bradlom tiež mali neskôr rozchod, počas ktorého sa naobedovali, oddýchli si a zašli do potravín.

So Štefánikom však neskončili, pretože ich čakala ešte návšteva dedinky Košariská, kde sa nachádza Štefánikov rodný dom prebudovaný na múzeum. Tam si mohli pozrieť, kde Štefánik vyrastal. Okrem toho im bol poskytnutý odborný, no zároveň zaujímavý výklad. Pekný odkaz, ktorý si žiaci mohli odniesť bol, že ak budú niečo veľmi chcieť, nič nebude nemožné.

Poslednou zastávkou októbrovej exkurzie bola malá fara v dedinke Naháč, kde roky pôsobil farár Juraj Fándly. Dozvedeli sa niečo z jeho života a pôsobenia na fare, aj to, že vypestoval nekvitnúcu jabloň.

Celá exkurzia sa niesla v uvoľnenej a príjemnej atmosfére. Exkurzie a výlety zblížujú našich deviatakov a tvoria im tak pekné spomienky na posledný rok :)

Mgr. Miroslava Keráková

LAMPIÓNOVÝ SPRIEVOD V MASKÁCH

Dňa 25.10.2023 sme zažili čarovnú atmosféru lampiónového sprievodu v maskách. V podvečerných hodinách sa žiaci prvého stupňa a ich rodičia stretli s pani učiteľkami a pani vychovávateľkami pred našou školou. Každý si priniesol svoj lampión alebo lampášik. Za sprievodu hudby sme sa presunuli do Zámockého parku. Sprievod pokračoval veľkým okruhom cez park, kde na

viacerých miestach čakali strašidielka a rôzne záhadné bytosti. Pred Centrom voľného času sme sa zastavili a so sprievodom harmoniky zaspievali Pieseň o jeseni a rôzne ľudové pesničky. Strašidielka deťom rozdali chutné jabĺčka, hrušky, oriešky a cukríky. Počasie nám prialo, takže čarovnú atmosféru blikajúcich svetielok z lampiónov sme si mohli naplno vychutnať až do konca.

Mgr. Andrea Daniel

DEŇ ŽUPNÝCH ŠKÔL

Oblíbené podujatie Deň župných škôl sa uskutočnilo v piatok 13.10.2023 v bratislavskom nákupno-zábavnom centre Bory Mall. Žiaci základných škôl, rodičia, pedagógovia, výchovní poradcovia, ako aj široká verejnosť tak mohli stredoškólakom a pedagógom župných stredných škôl klásť počas dňa zvedavé a zaujímavé otázky.

Počas dňa sa na jednom mieste stretli všetky stredné odborné školy a gymnáziá v pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja. Vybrať si mohli z 13 gymnázií (z nich 8 má aj bilingválne triedy), jednej športovej školy, 6 priemysloviek, z 12 technických odborných škôl, zo 4 obchodných a z 1 hotelovej akadémie, zo 7 odborných škôl zameraných na služby, z 5 umeleckých škôl, z 2 zdravotníckych a 3 pedagogických škôl.

Deň župných škôl v Bory Mall bol určený pre žiakov 8. a 9. ročníkov základných škôl, ako aj zanietých, odhodlaných a kvalifikovaných učiteľov,

kariérových poradcov, rodičov, ale aj pre širokú verejnosť. Cieľom bolo bližšie ich oboznámiť so strednými školami, zorientovať sa v ponuke a umožniť žiakom ľahšie si vybrať správnu školu.

Deň župných škôl zorganizoval Bratislavský samosprávny kraj po dvanásty raz, ktorého sa zúčastnili aj naši deviataci v počte 67. Žiaci si zisťovali aj informácie ohľadne štúdia, prijímacieho konania. Okrem informačných stánkov jednotlivých škôl bol na pódiu pripravený aj sprievodný program, kde sa návštevníci dozvedeli informácie o školách, odboroch vzdelávania, možnostiach štúdia či úspechoch škôl.

Žiaci prezentovali ukážky hudobných, tanečných a speváckych vystúpení, viazania kytíc i športových aktivít. Považujeme za dôležité, aby sa mladí ľudia vedeli po škole nielen zamestnať, ale aby ich budúca profesia aj bavila. Výberu treba preto venovať dostatočnú pozornosť, k čomu prispela aj daná akcia.

Magdaléna Poláková, Adela Kapustová, Rebeka Strapáková

ING. JOZEF KOZMA

„BYŤ DOBRÝM UČITEĽOM JE MÔJ CIEĽ.“

✿ **Z akej školy ste k nám prišli?**

Toto je moja prvá škola.

✿ **Prečo ste si vybrali práve našu školu?**

Pretože táto škola je najbližšie k môjmu bydlisku..

✿ **Ako sa Vám páči na našej škole?**

Cítim sa tu dobre, je tu dobrý kolektív učiteľov, žiaci sa snažia, je tu dobré jedlo.:)

✿ **Prečo ste si vybrali práve učiteľstvo ako Vaše zamestnanie?**

Dávalo mi to v živote zmysel a tiež pre komunikáciu so žiakmi.

✿ **Prečo ste si vybrali práve predmet, ktorý učíte?**

Náboženstvo mi bolo ponúknuté pánom farárom.

✿ **Máte vyštudované aj niečo iné?**

Áno, anglický jazyk a ekonomiku.

✿ **Aký je Váš najväčší cieľ v živote?**

Byť dobrým učiteľom.

✿ **Čo je Vaše vysnívané miesto, miesto, kam ste chceli vždy ísť?**

Kostarika.

✿ **Chceli by ste na sebe niečo zmeniť?**

Aby som mal viac vlasov na hlave.:)

✿ **Chceli by ste si zopakovať detstvo?**

Áno, je to také bezstarostné.

✿ **Aké je Vaše obľúbené jedlo?**

Pizza, akýkoľvek druh.

Mgr. Ján Ihracký

SLOVENČINA NAŠA KAŽDODENNÁ

NIEKOĽKO ZAUJÍMAVOSTÍ O NAŠOM MATERINSKOM JAZYKU

1. Najdlhšie slovo

Dlho sme si mysleli, že najdlhším slovom v našom jazyku je výraz **NAJNEOBHOSPODAROVÁVATEĽNEJŠIEHO** (31 písmen). Nuž, musíme poopraviť svoje poznatky. Siblyla Mislovičová, slovenská jazykovedkyňa, potvrdila, že najdlhším slovíčkom slovnej zásoby je **NAJNESKOMERCIONALIZOVÁVATEĽNEJŠIEHO** (35 písmen). Výzva pre vás: hlboký nádych a skúste ho vysloviť bezchybne a v celku!

2. Len na Slovensku po slovensky?

Slovenčina je úradným jazykom aj za našimi hranicami. V Srbsku, napríklad vo Vojvodine, Báčskom Petrovci, Starej Pazove a iných obciach, žijú desaťtisíce Slovákov a slovenčina sa tam používa ako úradný jazyk.

3. Oné

Poznáte to, chcete pomenovať nejakú vec a daný výraz vám nie a nie prísť na rozum. Tak použijete slovíčko „oné“. To má naozaj široké využitie. Ľudia ho vo veľkom používajú najmä na západnom a strednom Slovensku. Ak ti niekto povie napríklad „Zaondej to!“, môžeš mať problém pochopiť, že čo vlastne od teba chce. Chce niečo zabaliť, zamalovať, zatrieť, obaliť, schovať, skryť, odstrániť? Slovo „oné“ je univerzálne a používa sa ako podstatné a prídavné meno či sloveso.

4. Najpoužívanejšie písmená

Zamysleli ste sa už niekedy nad tým, ktoré písmeno je v našej abecede najpoužívanejšie? Pomôcť si môžeme štatistikou používania písmen počas hrania spoločenskej hry *Scrabble*. Asi vás neprekvapí, že najpoužívanejším písmenom je A (11%), nasleduje O (9%) a E (8%). Najpoužívanejšou spoluhláskou je N (6%). Naopak, medzi najmenej používané písmená našej abecedy radíme napríklad Q, W, X.

Mgr. Ján Ihracký

STRAŠIAK MENOM DIKTÁT

V ŽIVOTE DRUHOSTUPNIARA SÚ NA HODINÁCH SLOVENČINY DVE ŤAŽKÉ OBDOBIA - OBDOBIE SLOHOV A OBDOBIE DIKTÁTOV.

V tomto článku sa pozrieme na druhé z nich a prezradíme si šesť rád, ako s týmto strašiakom zabojsovať.

Našťastie pre žiakov, dnes sa už diktáty na našej škole nehodnotia známami s dvojnásobnou váhou, no aj „obyčajná“ päťka dokáže ohnúť priemer známok neželaným smerom. Poznáte to, kontrolný diktát sa blíži, s vašou učiteľkou či učiteľom si napíše jeden-dva cvičné a ide sa to. Výsledok? Žiadna sláva. Ako docieľiť lepší výsledok?

1. Písanie cvičných diktátov doma

Samozrejme, nestanete sa diktátovým „guru“ po napísaní dvoch cvičných diktátov. Je to proces, chce to čas. Vaša učiteľka či učiteľ vám pred diktátom vždy oznámi, na akú tému bude zameraný. Na internete si viete nájsť veľké množstvo cvičných diktátov, napríklad do vyhľadávča zadajte „diktát slovesá“. Poproste rodiča či súrodenca, aby vám diktát nadiktoval. Pri vyhodnotení sa zamerajte na chyby. Skúste si odôvodniť, prečo sa v daných slovách píše ypsilon, prečo sa slovo píše s koncovkou -ou, a podobne. Chybné slová si skúste ešte niekoľkokrát správne napísať, aby sa vám dostali do zrakovej pamäte.

2. Hravá forma

Ak nechcete, aby vám diktát niekto diktoval a chcete sa pripravovať sami, na internete

existuje niekoľko stránok, kde si viete vyskúšať svoje gramatické znalosti. Môžete vyskúšať napríklad diktátovú sekciu stránky eduportal.sk či stránku viemeposlovensky.sk, kde nájdete doplnovačky rôzneho zamerania. Na zmienenej druhej stránke nájdete aj hru „Striel'ačka“, ktorá je medzi žiakmi obľúbená práve v období nacvičovania diktátov. Na idúce slovíčka treba strieľať, ale pozor, len na tie, ktoré majú byť napísané s ypsilonom. S každým vyšším levelom idú rýchlejšie a rýchlejšie. Žiaci si tak môžu natrénovať časový stres, ktorý prichádza počas písania kontrolného diktátu, kedy nemajú neobmedzený čas na premýšľanie o istom gramatickom jave.

3. Čítanie, písanie si poznámok

Áno, pre mnohých kameň úrazu. Čítať sa vám nechce, maximálne sa donútite prečítať

knihu na čitateľský denník. Zo skúseností ale vyplýva, že tí z vás, ktorí čítajú, sú v diktátoch úspešnejší. Na stránkach kníh slovíčka vidíte, a tak je väčšia šanca, že si ich podobu dokážete počas diktátu vybaviť v pamäti. Ak sa vám ale naozaj nechce čítať, skúste si aspoň poctivo písať poznámky, sledovať prezentácie učiteľov a svoje šance na diktátový úspech určite zvýšite.

4. Chatovanie

Priznajte sa, chatovanie s rovesníkmi je pre mnohých z vás určite príjemnou činnosťou ako čítanie. Keď vám mobil podčiarkne v texte niektoré slová, skúste sa zamyslieť či sú napísané správne. Žiaci vyšších ročníkov, možno sa snažíte zapôsobiť na svoje lásky, s gramatickými hrúbkami to môže byť ťažšie, predsa len také „lúbym ťa“ dokáže odradiť, aj keď máte krásnu tvár či ohurujúci účes.

5. Písané písmo

V našej škole platí, že kontrolné diktáty sa píše písaným písmom. Mnohí však pre písanie poznámok i nácvichných diktátov volíte písmo tlačené. Potom sa neraz stáva, že počas diktátu nestíhate venovať čas premýšľaniu nad gramatickými javmi, ale hútate ako napísať veľké písané F či H a podobne. Skúste preto aspoň nácvichné diktáty písať písaným písmom, aby ste ho „dostali do ruky“ a pripomenuli si písanie niektorých písmen.

6. Bodky, čiarky, mäčkene, dĺžne

Deväť z desiatich slovenčinárov vám potvrdí, že najčastejšími chybami v diktátoch sú chýbajúce bodky, čiarky, mäčkene či dĺžne. Po napísaní diktátu vám ho vaša učiteľka či učiteľ ešte raz pomaly prečíta. Skúste sa vtedy maximálne sústrediť a spomínané veci doplniť.

Ťahák na koniec

- koncovka -ou (pri ženskom rode) Idem ulicou.
- koncovka -ov (pri mužskom rode) Mnoho stromov.
- s/z – S kým, s čím? S tetou. Z koho, z čoho? Z vodovodu.
- nominatív singuláru a plurálu prídavných mien – Pekný chlapec/pekní chlapci.
- základné a radové číslovky – Doniesol čaj siedmim (základná) chlapom. Všetko najlepšie k siedmym (radová) narodeninám.
- krát/raz – prvýkrát (napíšem spolu)/prvý raz (napíšem oddelene)

Mgr. Andrea Daniel

LATINČINA

LATINČINA (LAT. LINGUA LATINA = LATINSKÝ JAZYK) JE ITALICKÝ JAZYK (VETVA INDOEURÓPSKYCH JAZYKOV), BÝVALÝ ŠTÁTNY JAZYK RÍMSKEJ RÍŠE A JAZYK VZDELANCOV V STREDOVEKU. SLOVNÍK LATINSKÝCH CITÁTOV.

Dnes je mŕtvý v tom zmysle, že nie je dorozumievacím prostriedkom nijakého etnika. Je iba úradným jazykom Vatikánu. Používa sa aj v biológii, medicíne a práve. Názov je odvodený od talianskej oblasti Latium (dnes Lazio), ktorú pôvodne obývali italický Latinovia (lat. Latini). Od 3. Stor. pred Kr. až do zániku Západorímskej ríše (476 po Kr.) resp. do 6. Stor. po Kr. v Byzantskej ríši (Východorímskej ríši) bola latinčina, čiastočne popri

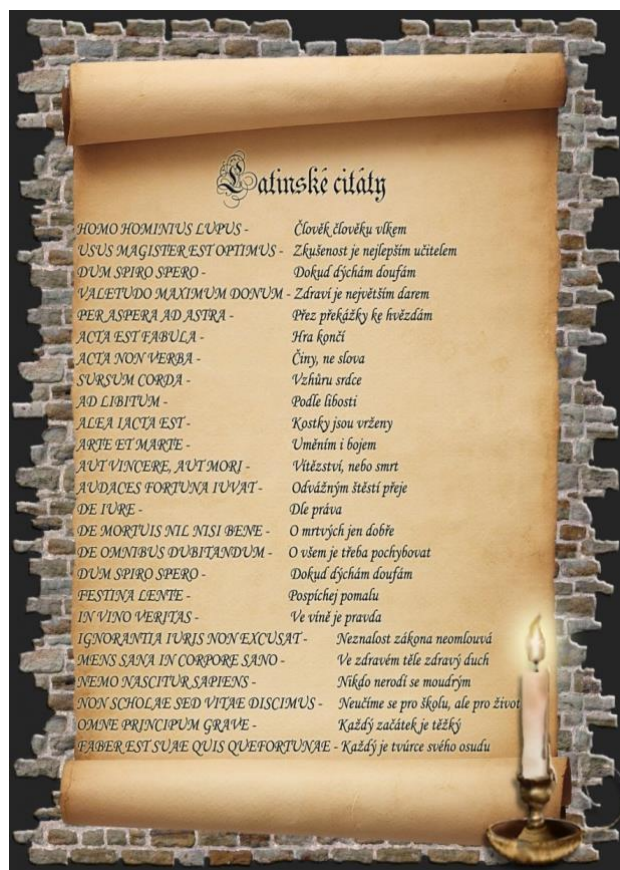
gréčtine, vládnuceho spisovným jazykom republiky resp. cisárstva. V Byzantskej ríši ju potom vystriedala gréčtina, ale na tomto území sa fakticky už aj predtým používala hlavne gréčtina. V severozápadnej Afrike v **8 stor. po Kr.** latinčinu, bežne používanú od roku 146 pred Kr., nahradila arabčina. Z ľudovej (vulgárnej) latinčiny (*lingua romana rustica, sermo vulgaris*), čiže reči nižších spoločenských vrstiev a rímskych kolonistov

v provinciách, sa vyvinuli dnešné románske jazyky (taliančina, francúzština, španielčina, katalánčina, portugalčina, rumunčina a iné). **Od 4 stor.** sa presadzovala ako liturgický jazyk v západnom kresťanstve a dodnes zostala oficiálnym a (v súčasnosti aj popri iných jazykoch, no do Druhého vatikánskeho koncilu jediným) liturgickým jazykom rímskokatolíckej cirkvi a úradným jazykom Vatikánu. V stredoveku fungovala ako medzinárodný jazyk (ako dnes angličtina). V 16. stor. ju začali vytláčať národné jazyky. Ako vyučovací a vedecký jazyk sa však udržala po celej Európe aj v novoveku najmenej až do 18. stor.

V Uhorsku (a teda aj u nás) sa latinčina najmä kvôli mnohonárodnostnému charakteru štátu – používala ako jazyk štátnej správy od počiatku až do 40. rokov 19. stor. a ako literárny jazyk až do 18. stor. Ústup vyučo-

vania latinčiny ako jazyka zo škôl začal až po druhej svetovej vojne, no napr. na Slovensku oveľa viac ako v západnej Európe. Ešte aj dnes je prameňom pre vedeckú terminológiu (napr. v biológii, práve, medicíne, chémii, astronómii, školstve), ale napr. aj v oblasti rodných mien. Aj mnohé novotvary sú – aspoň sčasti – latinské (napr. sanatórium, supra-vodič), i keď často aj chybné vytvorené (napr. exponát by správne mal znieť expositum). Latinské výpožičky možno nájsť vo všetkých európskych jazykoch (napr. v angličtine je údajne až 80% slov priamo či nepriamo – napr. cez francúzštinu – latinského pôvodu), a to aj v keltských jazykoch a baskičtine, ako aj v berberských jazykoch severnej Afriky. Najmenej latinských slov je v slovanských jazykoch a gréčtine. Latinčina má vysoký podiel na slovnej zásobe niektorých umelých jazykov.

Latinské písmo používa dnes asi 35 – 40% ľudstva.

Keďže voskové tabuľky boli malé a papyrus bol drahý, písalo sa pôvodne takzvaným scriptio continua (plynulým písmom) bez medzier a malých písmen. Príklad:

AUREAPRIMASATAESTAETASQUAEVINDICENULLO
 SPONTESUASINELEGEFIDEMRECTUMQUECOLEBAT
 POENAMETUSQUEABERANTNECVERBAMINANTIAFIXO
 AERELEGEbantURNECSUPPLEXTURBATIMEBAT
 IUDICISORASUISEDERANTSINEVINDICETUTI
 NONDUMCAESASUISPEREGRINUMUTVISERETORBEM
 MONTIBUSINLIQUIDASPINUSDESCENDERATUNDAS
 NULLAQUEMORTALES PRAETERSUALITORANORANT
 NONDUM PRAECIPITESCINGEBANTOPPIDAFOSSAE
 NONTUBADIRECTINONAERISCORNUAFLEXI
 NONGALEAENONENSISERANTSINEMILITISUSUS
 MOLLIASECURAEPERAGEBANTOTIAGENTE

Dnešný prepis:

Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo,
 sponte sua, sine lege fidem rectumque colebat.
 Poena metusque aberant nec verba minantia fixo
 aere ligabantur, nec supplex turba timebat
 iudicis ora sui, sed erant sine vindice tuti.
 Nondum caesa suis, peregrinum ut viseret orbem,
 montibus in liquidas pinus descenderat undas,
 nullaque mortales praeter sua litora norant.
 Nondum praecipites cingebant oppida fossae,
 non tuba directi, non aeris cornua flexi,
 non galeae, non ensis erant: sine militis usu
 mollia securae peragebant otia gentes.

Citát z Ovidiových premien : Stvorenie

CESTOU NECESTOU S 5.A TRIEDOU

TUNISKO

Matúš Milko

Tretí prázdninový týždeň sme leteli do Tuniska na ostrov Djerba. Bolo tam fakt krásne a veľmi teplo. Hneď prvý večer som si užil penovú párty, ktorá bola zábavná a plná hudby. Druhý deň sme išli prvýkrát do mora. Ja more nemusím, keďže bolo špinavé od rias...no bolo aj veľmi príjemne vyhriate. Potom sme šli na obed do reštaurácie, a poviem vám, jedlo tu bolo výborné. Odporúčam všetkými desiatimi. Tretí deň sme šli nakupovať. Veľmi ma zaujalo tričko s vlajkou Tuniska, to som si aj kúpil. Ďalší deň sme šli z ostrova preč autobusom. Bola to cesta plná prekvapení. Najprv sme sa zastavili v starodávnom mestečku Matmata, kde sa natáčal film Star Wars. Na osvieženie som si dal nanuk Twister...a potom sme nasadli do autobusu a zastavili sme až na Sahare. Tam som bol prvýkrát na t'ave, ktorá ma nechcela dať dole... Bola to veľká zábava. Škoda však, že dovolenka sa blížila ku koncu a museli sme sa pomaly baliť domov. Spomienky mi však zostanú navždy. Pre mňa to bola najlepšia dovolenka, akú som zažil a už sa teším na ďalšiu.

Moje zážitky z Chorvátska

Vanesa Šupková

Cestou do Chorvátska sme sa zabávali a počúvali pesničky, čas sme si krátili aj hraním rôznych zábavných hier. Keď sme dorazili do cieľa, prvé čo ma omámilo, bola čarovná vôňa mora. Odložili sme si preto rýchlo veci a hneď sme šli zbierať mušle. Pod hladinou plávalo aj množstvo drobných farebných rybičiek, ktoré pripomínali dúhu. Keďže som bola zahľadená, nevyšimla som si ježka, na ktorého som, žiaľ, stupila. V nohe mi po ňom na pamiatku zostali tri pichliače. Mamina mi ich pomaly vybrala, ale doteraz cítim tú bolesť. Za odmenu som dostala výbornú večeru v ikonickej chorvátskej reštaurácii. Dala som si krevety a sushi. Na ďalší deň sme sa šli vyblázniť na kúpalisko, kde bolo plno toboganov. Takto nám dni ubiehali a ani som sa nenazdala a museli sme z tohto raja odísť. Lepšie prázdniny som si ani nemohla priať.

Chorvátsko a Malá Fatra

Marko Václav

Tieto prázdniny boli snáď moje najlepšie. Prežil som ich v Chorvátsku a v Malej Fatre. V Chorvátsku bolo veľmi teplo. Bývali sme na ulici Mala Raduča. Dokonca sme boli aj na Krkoch. Sú tam veľmi pekné vodopády, staré domčeky a vyhliadky. Cesta domov bola však veľmi náročná, keďže sme videli viaceré autonehody, kvôli ktorým sme cestovali dlhých 11 hodín. O niekoľko dní po návrate sme odchádzali do národného parku Malá Fatra. Najprv sme sa zastavili v Turčianskych Tepliciach. Išli sme tam do aquaparku. Bola tam veľká zábava, množstvo toboganov a bazénov. Potom sme sa zastavili vo Valčianskej doline v areáli Snowland. Bolo tam veľmi pekne a bývali sme na vysokom kopci, z ktorého bol nádherný výhľad na krajinu. Voľný čas sme trávili v krásnom hoteli Impozant, kde sme chodili do bazénu. Dalo sa tu však okúpať aj v potoku, ktorý tiekol hneď popri bazénoch. Keď sme prišli domov, zistili sme, že náš, dovtedy malý psík, akosi rýchlo vyrástol. Vtedy som si uvedomil, že tie dva mesiace prázdnin rýchlo ubehli a už sa teším na ďalšie.

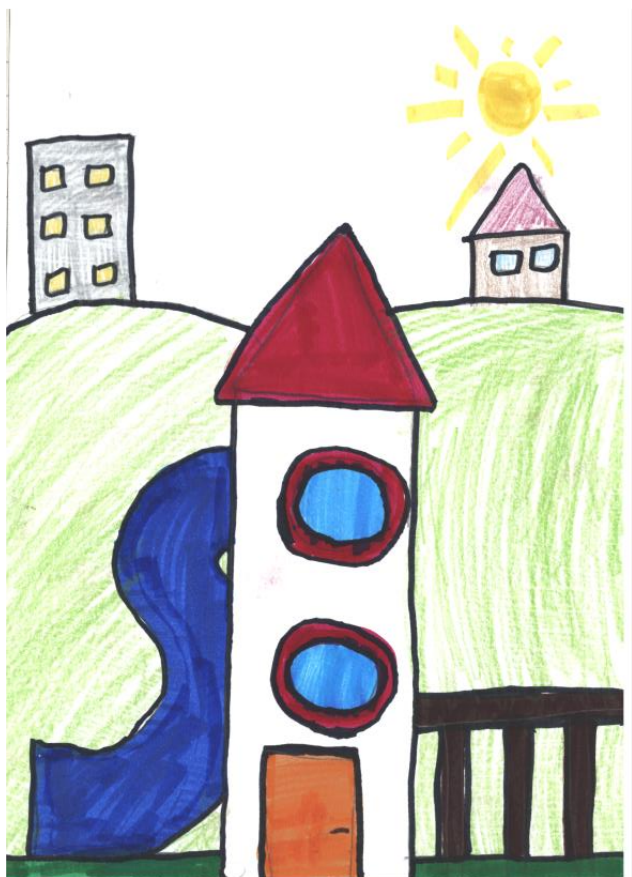

Slovensko

Lea Kraščeníčová

Cez leto sme boli v Gáderskej doline. Išli sme až k Čertovej bráne, no keďže je ďalej vstup zakázaný, vybrali sme sa inou cestičkou až k hradu. Tento rok som spoznala krásy Slovenska, navštívili sme aj Kráľovu hoľu a poznáte tú pesničku, „Na Kráľovej holi stojí strom zelený...“ No poviem vám, žiadny strom tam nebol, darmo som chodila hore dole a hľadala ho. Toto leto sme často bicyklovali, prešli sme mnoho dolín a kopcov...raz sa mi dokonca stalo, že som šla takým strmým kopcom, na ceste boli kamene a rozbité tehly, ja som, samozrejme, nestihla ubrzdiť a spadla som. Našťastie to nebol nejaký veľký úraz. Veľmi sa mi páčilo, že som bola veľa času aj so sesternicou Dominikou, ktorá má tri deti a je s nimi veľmi veselo...aj keď starostlivosť o ne je veľmi náročná, no urobila som im palacinky, kúpali sme sa v bazéne a prázdniny rýchlo ubiehali...na konci prišla aj teta Zdenka, ktorú mám veľmi rada, lebo je s ňou sranda. Mali sme herný večer a toľko sme sa nasmiali...boli to moje super prázdniny, dúfam, že aj tie najbližšie budú také veselé a plné zážitkov.

Mgr. Andrea Daniel

AKO NÁJSŤ ŠŤASTIE

Zmysel radosti

Radosť je komplexnejšia než šťastie. Je to ten hrejivý pocit, čo máte, keď začujete smiech svojho dieťaťa, kamaráta, objímete svoju životnú lásku alebo sa pohráte so psíčaťom. Je to ten krásny východ slnka, o ktorý sa delíte s ostatnými. „Radosť je o spojení s ostatnými,“ hovorí George Vaillant, profesor na Fakulte medicíny Harvardovej univerzity, ktorý sa zaoberá štúdiom ľudských pocitov.

Radosť opisuje ako podvedomý, skoro až fyzický pocit vychádzajúci z limbického systému v mozgu, ktorý riadi naše správanie vrátane pocitu potešenia.

Robte čokoľvek, len nech to spôsobuje radosť.

Walt Whitman, básnik

Stretávajú sa so šťastnými ľuďmi

Framinghamská srdcová štúdia vykonaná v rokoch 1983 - 2003 v Massachusetts ukázala, že šťastní ľudia sa navzájom priťahujú – to nie je také prekvapivé. Zarážajúco však odhalila, že zoskupenia šťastných ľudí a nešťastných boli výrazne väčšie, než aby to bola len náhoda a že šťastie jedného človeka priamo súvisí s jeho blízkosťou k iným šťastným ľuďom. Výskumníci to nazvali „emocionálnu nákazu“.

Radosť je občas zdrojom úsmevu, ale niekedy môže byť úsmev zdrojom radosti.

Thich Nhat Hanh

Jedlo a nálada

Staré príslovie „Ste to, čo jete“ obsahuje viac než len zrnko pravdy. Fungovanie na prázdnu nádrž nám nerobí dobre a jedlo je palivo, vďaka ktorému prosperujeme. Jedlo, ktoré jeme, by v ideálnom prípade malo dodávať energiu telu aj duši, teda podporovať aj šťastie. Sami určite viete, že keď ste hladní, alebo máte hladinu cukru v krvi nízku, ťažko dokážete byť šťastní.

Človek nedokáže správne myslieť, správne ľúbiť, ak predtým správne nejedol.

Virginia Woolfovýchich

Jedzte pravidelne

Základ sú raňajky. Prvým jedlom dňa prerušíme nočný pôst. Ak si nájdeme čas na zdravé raňajky s vyváženým podielom bielkovín a sacharidov, môže to znamenať veľa. Takáto kombinácia pomáha predísť prudkým návalom inzulínu, ktoré spôsobujú pocit hladu. Pomáhajú pri tom aj pomaly sa uvoľňujúce cukry. Dokonalým príkladom je stará anglická klasika – vajce Benedikt s hriani-

kou – obzvlášť ak ide o celozrnnú alebo špal-dovú hrianku.

Ako alternatívu dobre poslúži ovocie – jablko alebo hruška – spolu so syrom (severské jedlo).

Dokonca aj slanina na pečive s avokádovou nátierkou funguje skvele. Ešte pomalšie cukry sú v ovsenej kaši osladenej ovocím namiesto rafinovaného cukru. Ak ráno neviete nič zjesť dajte si aspoň banán – je to ten najlepší zdroj energie!

Buďte vynaliezaví a užite si raňajky. Dokážete si takto na začiatku dňa zlepšiť náladu.

Pred spaním

Ak ste ráno náladoví, nezabudnite si večer dať niečo pod zub – teplé mlieko so škoricou, pomaly sa uvoľňujúce cukry v podobe ovsenej kaši alebo nejaké celozrnné cereálie. Tieto jedlá pomáhajú zaspáť a dodávajú vám energiu po celú noc. Ak vaše prebúdzacie hormóny skoro ráno naštartuje hlad, toto

jedlo by vám malo pomôcť spať dlhšie a mať pri prebúdzaní lepšiu náladu.

Zachovajte prirodzenosť

Pred trvanlivými a nezdravými potravinami uprednostnite čerstvé potraviny. Neobsahujú toľko cukrov, tukov, soli a iných zložiek na predĺženie lehoty spotreby. Bio alebo doma vypestované ovocie a zelenina by mali tvoriť základ vášho jedálneho lístka. Vyvážite ich správnym množstvom bielkovín, tukov a sacharidov.

Cukor

Vyhýbajte sa pridanému cukru. Obsahuje zbytočné prázdne kalórie, teda kalórie bez nutričnej hodnoty. Za posledných sto rokov sa náš príjem cukru extrémne zvýšil z 5 kilogramov na 68 kilogramov ročne, preto ten rast obezity. Prehnaný príjem cukru negatívne ovplyvňuje metabolizmus vitamínu B, ktorý je veľmi dôležitý pre náš nervový systém.

Voda

Nezabúdajte na príjem vody. Smäd nie je najlepší ukazovateľ a dehydratácia môže ovplyvňovať energiu a náladu. Citlivejší ľudia môžu pre nedostatok vody trpieť aj bolesťami hlavy. Pomáhajú aj iné tekutiny, ale dajte si pozor na množstvo kofeínu v káve a iných nápojoch. Môže vás neprimerane nabudiť a budete preto nervózni.

*Dobrý kuchár je ako čarodejník,
čo rozdáva šťastie.*

Elsa Schiaparelliová

Európsky deň jazykov - aj tento rok sme si na škole pripomenuli tento významný deň. Žiaci na druhom stupni robili počas dvoch hodín rôzne aktivity. Jednou z nich bolo, aby napísali na túto tému krátku básničku. Výsledné diela vám ponúkame. Prajeme inšpiratívne čítanie.

5.A

*Každý by sa o všetkom chcel rozprávať,
no dohodnúť sa s niekým nie je len tak.*

*Každý by chcel niekoho mať rád,
no hodiť s ním reč vie len jedenkrát.*

*Každý by chcel dobrý chlieb,
no musí počkať do volieb.*

To pomáha v nás dobro pestovať.

6.B

*Už sme doma,
upečieme si chleba.*

*Hodiť pri tom reč,
ktorá bude vtipná tiež.*

Rozprávať sa , dohodnúť sa to je ľahké.

*Do ďalšieho dňa privítať ľudí,
ktorých ľúbiš tiež.*

5.B

*Svoj jazyk musíš mať rád,
Vďaka nemu sa dokážeš rozprávať.
Jeho zásluhou sa vieš dohodnúť,
Kde začneš svoju školskú púť.
Reč je silná ako chlieb.*

7.A

*Dneska je Deň jazykov, rozprávať sa budeme.
Dohodnúť sa to je hračka, aj keď jazyk
nevieme.*

*Každá krajina má svoju vlastnú reč,
mať ju rád alebo nie, to je v každom z nás.*

Slovenčina je ten jazyk náš.

Ako ranný chlieb, ktorý na raňajky máš.

6.A

*Európu mám veľmi rád,
Maj ju aj ty, kamarát.
Každý tam má svoju reč,
ako rytier zlatý meč.*

*Ľúbiš aj ty Európu,
kde máš svoju reč?*

*Musíme sa dohodnúť,
že neodídeš preč.*

*Každý chlieb je iný,
ako naša reč.*

*Tak mi, prosím, sľúb,
že neodídeš preč.*

7.C

*Čo je to za reč,
keď sa dohaduješ,
slovami ako meč.*

*Radšej sa nauč ľúbiť,
je to ako vzácny liek.*

*Liek je dobrý ako chlieb,
neboj sa ho zjesť.*

8.A

Lúbime všetky štáty, najmä ich jazyky,
 popapáme všetky ich chlebíky.
 Máme radi rozprávanie,
 vďaka tomu sa dorozumievame.
 Dohodnúť sa musíme,
 a keď nie, aspoň sa o to pokúsime.
 Smutná pravda, reč je meč.
 Môžete s ňou ublížiť a zblížiť sa tiež.

8.B

Svoj jazyk musíš mať rád,
 Vďaka nemu sa dokážeš rozprávať.
 Jeho zásluhou sa vieš dohodnúť,
 Kde začneš svoju školskú púť.
 Reč je silná ako chlieb.

8.C

Dohodneme sa my rečou cudzou i našou
 Slovákmí lúbenou.
 Keď jeme chlieb s kmínom,
 nezapijeme ho vínom,
 ale zapijeme ho vodou,
 lebo sme súčasťou slovenských rodov.

9.A

Dohodnúť sa v každej reči,
 nie je vždy jednoduché,
 Každý sme však iný.
 Rozprávaj sa aj ty, snaž sa,
 Dobrý pocit za to stojí!
 Maj rád všetkých bez rozdielu reči.
 Úsmev a pár milých slov, aj tak málo stačí.
 A nezabudni, že aj rečou si vieš zarobiť na
 chlebík.

9.B

Každá reč má svoje čaro,
 každý človek svoju reč.
 Dohodnúť sa nám je márne,
 naša reč je pre nás česť.
 Rozprávame svojou rečou,
 nikto nám ju nezoberie.
 Keď prejdeme hranicou priečnou,
 v inej krajine sa ocitneme.
 My povieme chleba,
 u vás zase bread.
 Dorozumieť sa nám treba,
 a jazykom sa posunúť sa vpred.
 Angličtinu každý vie,
 učíme sa ju od mala.
 Lúbiť ju každý smie,
 vieme ju od večera do rána.

9.C

*Budeme sa v našej reči rozprávať,
dokým sa dohodneme,
aký chlieb máme radi.*

*Mám rád – povieš, ak máš rád chleba,
Lúbim ťa – poviem, ak myslím na teba.*

*Dohodneme sa - pôjdeme spolu von,
pozorovať hviezdy nad obzorom.*

*Keď reč svoju vyslovíš,
želanie pre nás oboch splníš.*

ANONYM

*Keď sa s niekým rozprávaš, správaj sa slušne,
reč veľakrát znie hlučne.*

Mať rád a ľúbiť nikoho pritom nesúdiť.

*Dohodnúť sa na chlebe,
znamená cítiť sa v pohode.*

ZDRAVIE

ŽIACI 4.D

Chceš sa niečo dozvedieť?

Jak byť zdravý, ako jest?

*Nemusíš ísť ďaleko,
nakukni cez okienko.*

*4.D už prestrela,
zdravé jedlá, očká natiera.*

*Od výmyslu nátierky,
losos, avokádo, rajčiaky.*

*Zdravá je tá zelenina,
mrkva, uhorka, či cukina.
Rád mám aj rukolu alebo šalát,
bude zo mňa riadny silák.*

*Ovocia tiež stačí trochu,
vitamínky sú už v bruchu.*

*Pomaranče, jabĺčka,
čučoriedky, hrozienka.*

*Potom trochu spánku pridať,
veľa sa tiež neprejedat'.
Smäd ten vodou zapiješ,
zdravíčko si pestuješ!*

*Naša rada „štvrtej De“:
nakupuj vždy ovocie.
K tomu pridaj zeleninu
a zdravý si celú zimu!*

MOJE MENU

PETER VRABLANSKÝ

*Mal som chuť na palacinky
už mi na ne tečú slinky.*

*Mamina sa potešila
a hneď mi ich urobila.*

*Na tanieri sa už smeje,
palacinka zavitá.
A okolo nej tancuje
jahoda a malina.*

*Moje bruško však nezvládne
takú veľkú nádielku.
A to som ešte nemal
zeleninovú polievku!*

*Vymyslel som si ja menu,
zas na celý týždeň.
Mamina len krúti hlavou,
nikto to zas nezje!*

*A tak som si uvedomil,
že opäť len vymýšľam.
Nebudeme vyhadzovať,
ved' jedlom sa neplytvá!*

*Bolo by to také krásne,
keby na celom našom svete,
nebolo žiadne dieťa hladné,
ale len usmiate a sýte.*

MY ZO 4.D

**KOLEKTÍV ŽIAKOV 4.D
TR. UČ. MARCINKOVÁ**

*Naša trieda to je banda,
s nami je vždy veľká sranda.
Chlapci, baby, to je jedno,
spolu držíme vždy vedno.*

*Novú triednu my už máme,
etapu ďalšiu tak začíname.
Je nám spolu zatiaľ fajn,
len ju prosím nehnevaj!*

*Vládne u nás spravodlivosť,
to je heslo našej triedy.
Ak však vyhrá nevraživosť,
napráva hneď naše hnevy.*

*Roboty má s nami dosť,
ale má nás pre radosť.
My sa radi objímame,
a tak jej to oplácame.*

*Naučí nás slovenčinu,
potom beží na telesnú.
Športujeme všetci spolu
máme radi našu školu!*

*A na záver verejne,
tak čítajte pozorne:
Chceme už len dobrí byť,
nikoho viac nezlostiť!!!*

Filip Sochovič

NEPLYTVÁM POTRAVINAMI

ČAS UKÁZAŤ LÁSKU NAŠEJ PLANÉTE

Plytvanie jedlom je jeden z najväčších problémov na svete. A čím je to vlastne spôsobené? A ako to vlastne treba riešiť? Veľa ľudí nakúpi množstvo jedla zbytočne a potom sa nevyužité jedlo vyhodí do koša. Veľa z nás je takých, ktorí si jedlo nevedia vážiť. Ľudia si často jedlo objednávajú vo veľkom množstve. A tento problém spôsobuje už spomenuté plytvanie jedlom a dokonca i obezitu, keď ide o nezdravé jedlo. Veľa ľudí sa so skromným jedlom neuspokojí. Radšej siahnu po niečom nezdravom, čo na nás pozerá z rýchleho občerstvenia. A také deti v AFRIKE ani nemajú čo jesť. No a v iných krajinách sa ľudia sťažujú, že nemajú k obedu dezert. Preto by

sme nemali kupovať jedlo, ktoré nezjeme. Ešte k tomu kupovanému jedlu mi napadlo, že ono nie je také výživné ako domáce jedlo. Aby sme zabránili plytvaniu jedla na obed, stačí nám polievka a hlavný chod.

Áno, keď prídete do reštaurácie, dáte si asi aj to predjedlo, ale teraz hovorím o bežnom dni v týždni. Je dobré prispievať na zbierky pre chudobných ľudí, ktorí si jedlo nemôžu dovoliť.

Keď ideme do obchodu je dobré si spraviť zoznam a nakúpiť iba to, čo vážne potrebujeme.

NAKUPUJME ROZUMNE!

*Čaute deti, mladí, starí,
poviem vám čo neviete.
Neplytvám potravinami
z lásky k našej planéte.*

*Dnes nekúpim zbytočnosti,
zjem len, čo chladnička dá,
nech zbytočne z množstva jedla,
brucho mi nenarastá.*

*Prejedať sa nie je dobré,
jesť sladkosti, zmrzliny.
Poučte sa z rozprávočky
Petříkove prázdniny.*

Marko Tomanovič

NEPLYTVÁM POTRAVINAMI

ČAS UKÁZAŤ LÁSKU NAŠEJ PLANÉTE

Prečo neplytvat' potravinami? Plytvanie potravinami je vážny problém, ktorý postihuje našu spoločnosť. Existuje niekoľko dôvodov, prečo by sme mali byť ohľaduplní k životnému prostrediu a svojej vlastnej peňaženke.

Nielenže plytvanie potravinami je zbytočné, ale má aj negatívne dôsledky pre životné prostredie a ekonomiku. Keď plytváme potravinami, vyhodíme obrovské množstvo jedla, ktoré by sa dalo použiť na kŕmenie ľudí v núdzi. Navyše, výroba potravín spotrebuje veľa prírodných zdrojov, ako je voda a pôda. Preto je veľmi dôležité zmeniť svoje myslenie a začať šetriť potraviny. Mali by sme plánovať nákupy a sledovať dátumy spotreby. Plytvanie potravinami má nepriaznivý vplyv na životné prostredie, pretože sa zvyšuje množstvo odpadu. Preto je dôležité zmeniť svoje konzumné návyky a presadzovať udržateľné praktiky v súvislosti s potravinami.

Čo treba robiť pre to, aby sme to zastavili? Na začiatok Vám bude stačiť papier a pero. Na najbližší týždeň si zostavte jedálny lístok, rozpíšte si jedlá ktoré chcete cez týždeň navariť. Choďte do obchodu a nakúpte potrebné suroviny, ALE LEN V MNOŽSTVE, KTORÉ POUŽIJETE NA VARENIE DANÉHO JEDLA A VIETE, ŽE HO SPOTREBUJETE !!! PRI VŠETKÝCH PRODUKTOCH RIADNE SKONTROLUJTE DÁTUMY SPOTREBY!!! Ďalej už nakúpte len malé drobnosti na raňajky a tiež len v množstve, ktoré skonzumujete. Ďalej je na rade chladnička. Potraviny zorad'te podľa dátumu spotreby. Ak ste nakúpili správne množstvo jedla, ktoré skonzumujete, nemalo by sa Vám stať, že sa Vám potraviny pokazia a vy ich budete musieť vyhodit'.

Mgr. Andrea Daniel

KRIMINALISTICKÉ STOPY

KRIMINALISTIKA VZNIKLA AKO VÝSLEDOK SPOLOČENSKEJ
POTREBY AKTÍVNE BOJOVAŤ SO ZLOČINOM.

3.ČASŤ

Pojem kriminalistická **stopa** je odvodený od všeobecného pojmu stopa, ktorý znamená akýkoľvek druh zmeny, ktorá nasvedčovala o existencii niektorého konkrétneho objektu. Vznik stôp je dôsledkom odrazu vlastnosti hmoty. Materiálne objekty na seba pôsobia – vzájomne sa odrážajú a odrážajú sa aj v prostredí v ktorom sa nachádzajú. V prostredí vznikajú zmeny-stopy. Tieto **stopy**, ktoré kriminalistika vie skúmať svojimi metódami, majú charakter kriminalistických stôp a nazývajú sa **kriminalistické stopy**. Pre materiálny charakter predmetov používame pojem **látka**.

Preto vecný názov tohto druhu stôp je **kriminalistické stopy látkové**. Vzhľadom na to, že kriminalistika má metódy na skúmanie stôp vo vedomí, označujú sa aj tieto (nelátkové) odrazy za stopy kriminalistické. Aby bol dostatočne odlišný druh odrazu ako charakter kriminalistickej stopy, odraz vo vedomí sa v kriminalistike označuje pojmom **kriminalistická stopa pamäťová**.

V kriminalistike rozlišujeme látkové zmeny na:

- stopy látkové
- stopy pamäťové
- mikrostopy.

Kriminalistické stopy látkové rozdeľujeme podľa toho, akým spôsobom a ktoré znaky objektov v materiálnom prostredí odrážajú tak, aby bolo možné tieto objekty individualizovať na:

- stopy vonkajších znakov
- stopy biochemického zloženia a vnútornej štruktúry
- stopy funkčných a dynamických vlastností.

Pamäťové stopy vznikajú procesom zapamätania na základe vnemov zmyslových orgánov (sluchových, čuchových, zrakových, chuťových a hmatových), ktorý prebieha vo vedomí človeka. Výsledkom tohto procesu je kvalitatívna zmena, zmena materiálna, ktorej štruktúru v súčasnosti podrobne nepoznáme,

ale na skúmanie jej obsahu má kriminalistika vlastné špecifické metódy. Zmena pamäťovej stopy súvisí s **procesom zabúdania** a ďalšími psychickými a fyziologickými procesmi (domýšľanie, predstavy, fantázia....).

Mikrostopy tvoria osobitnú skupinu kriminalistických stôp. Tieto stopy sú svojim charakterom odrazu stopami látkovými. Z hľadiska kriminalistického sú mikrostopy charakteristické tým, že:

- ich vznik je cieľavedomou činnosťou osoby ťažko ovplyvniteľný
- ich zahľadanie je prakticky nemožné.

Sú to nepatrné častice pevných látok, ktoré sú voľným okom ťažko postrehnutel'né

a ich kriminalistické skúmanie vyžaduje použiť osobitné modifikácie kriminalistických metód, obzvlášť mikrometód.

Za typické druhy mikrostôp považujeme pevné častice z pracovného prostredia osoby, nečistoty z pod nechtov osoby, textilné vlákna pevné častice priemyselných exhalátov, povýstrelové splodiny, častice zeminy, časti kožného epitelu, častice rozbitého skla.

Naopak za mikrostopy sa nepovažujú:

- nízke koncentrácie látok
- malé množstvá kvapalín
- stopy prachu.

VYHL'ADÁVANIE KRIMINALISTICKÝCH STÔP

Kriminalistické stopy sa vyhľadávajú pomocou a cieľavedomou prehliadkou predpokladaného miesta výskytu a to buď voľným okom, alebo s použitím optického zväčšenia, šikmého osvetlenia, alebo predchádzajúceho zviditeľnenia. Len na vyhľadávanie niektorých druhov biologických stôp možno v súčas-

nosti použiť technické prostriedky (luminol) na ich zviditeľnenie. Vyhľadávanie kriminalistických stôp je neoddeliteľne spojené s kriminalistickým skúmaním, nakoľko už pri náleze stopy je potrebné zisťovať súvislosti a vplyvy pôsobiacich objektov a prostredia.

ZAISŤOVANIE KRIMINALISTICKÝCH STÔP

Zaisťovanie kriminalistických stôp je jedným z rozhodujúcich úkonov v ich kriminalistickom skúmaní. Kriminalistické stopy sa zaisťujú po ich precíznej dokumentácii na mieste nálezu. Vlastné zaistenie kriminalistickej stopy sa uskutočňuje zaistením **in natura** a to buď vo forme reprezen-

tatívnej vzorky, alebo spolu s predmetom, na ktorom sa nachádza, zoškrabaním, alebo zaistením celého objektu. Chemikálie ako kriminalistické stopy sa zaisťujú do nádob a to podľa skupenstva. Pevné a práškové materiály sa zaisťujú do tzv. **prachovic** – nádob so širokým hrdlom, kvapaliny sa zais-

ťujú do sklenených fliaš a uzatvárajú vhodným uzáverom tak, aby nedošlo k narušeniu uzatváracieho mechanizmu a aby sa nevyliat obsah nádoby, alebo aby bolo možné nádobu otvoriť aj po dlhšej dobe.

Ďalej sa stopy zaisťujú **snímaním znakov stopy** (fotografovaním, odliatím, od-tlačeníím stopy na plastickú fóliu...) Pachové stopy sa zaisťujú na miestach predpokla-daného výskytu tak, že sa snímajú na špeciálne upravený absorpčný materiál (bavlnená látka, ARATEX).

Obr. Výcvik psa na vyhľadávanie pachových stôp

Pamäťové stopy sa zaisťujú výpoved'ou osoby. Pri zaisťovaní stôp je potrebné dodržať určité zásady tak, aby nedošlo k ich zničeniu alebo kontaminácii. Používajú sa preto čisté nástroje a materiály a ak to okolnosti vyžadujú aj sterilné.

Poradie zaisťovania jednotlivých stôp sa určí na mieste podľa predbežného vyhodnotenia situácie a stavu jednotlivých stôp. Väčšinou sa však ako prvé zaisťujú stopy pachové a mikrostopy. Nie je to však pravidlo.

Mikrostopy sa zaisťujú na miestach predpokladaného výskytu. V prípade nálezu sa priamo zaisťujú. Najčastejšie sa mikrostopy vyskytujú pod nechtami osôb, na dlaniach, na ďalších miestach na tele, vo vlasoch, brade,

odevných súčastiach, obuvi a dopravných prostriedkoch. Často na nachádzajú aj na trase pohybu osoby – okenných a drevených rámoch, krítkoch, stenách a pod.

Zaisťovanie mikrostôp sa uskutočňuje:

- vysatím daného prostredia vysávačom so špeciálnym nástavcom na zachytenie pevných častíc
- prehliadkou šatstva
- vybratím nečistôt spod nechtov
- olepením daného miesta lepiacou páskou, alebo špeciálne tvarovo a materiálovo upravenými plochými predmetmi.

Vyhľadávanie a zaisťovanie kriminalis-tických stôp sa v prevažnej väčšine uskuto-čňuje na mieste ich pravdepodobného výskytu, ktoré sa v kriminalistike označuje pojmom „**miesto činu**“. Vlastný výkon tejto činnosti je spravidla procesným úkonom, ktorý sa uskutočňuje ako procesná forma kriminalisticko-taktických metód ako sú kriminalistická obhliadka a kriminalistická prehliadka.

Obr. Kufrík kriminalistu - kriminalistická súprava nástrojov a náradia

„Vaša práca vyplní veľkú časť vášho života a jediný spôsob, ako byť naozaj spokojný, je robiť veci, ktoré považujete za skutočne skvelé. A jediným spôsobom ako vykonávať skvelú prácu je milovať to, čo robíte.“

Steve Jobs

Haluze a halúzky

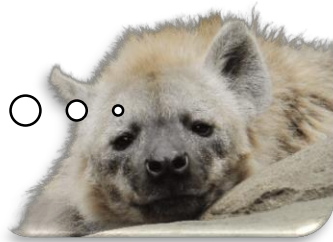
Ked' sa darí na Enviro pobyte . . .

Žiaci podpisujú poučenie o správaní sa na hoteli a odovzdávajú pokazenú desiatu.

Žiak: Pani učiteľka, to podpisujeme, že odovzdávame tie rožky?

Žiak vysvetľuje recepčnému, ako stratil okuliare.

Žiak: Pani učiteľka, ja som si kýchol a okuliare mi vyleteli na strechu.

Žiaci majú kvíz na zvuky zvierat.

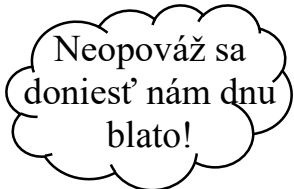
Žiak: Pani učiteľka, hyena je s mäkkým či tvrdým y, lebo ved' je ia, ie, iu.

Ked' sa darí na písomke ...

Vedomosti z dejepisu ...

Z akého materiálu je vyrobená Moravianka venuša?

Žiak: mamutí klin

Aké zvieratá žili v období staršej doby kamennej?

Žiačka: šabl'ozubá ~~hyena~~ tiger

Napíš 2 príklady, kde žil (býval) človek v období staršej doby kamennej.

Žiak: seno a blato, v záhyboch na horách

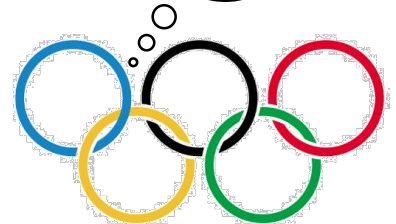
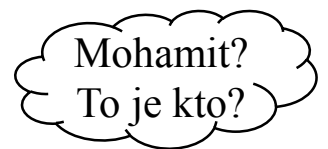
Ako sa volal pápež, ktorý upravil kalendár G. Iulia Caesara?

Žiak: pápež

Dopíš definície (vysvetlenie) pojmov:

Historici sú - ... ľudia, ktorí objavili minulosť

Letopočet je - ... vec ktorá je

Od akej udalosti počítali starovekí Gréci svoj letopočet?

Žiačka: od úteku ~~Mohamita~~ prvé olympijské hry

Prečo Kolumbus nazval domáce obyvateľstvo Ameriky indiáni?

Žiačka: lebo sa nedoplavil do Indie

Ako sa volal reformátor štúrovskej slovenčiny, ktorý zaviedol písanie ypsilon?

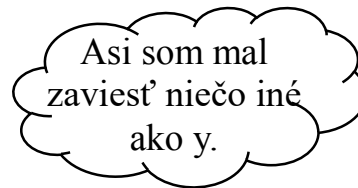
Žiak: etnologicky

Ako sa volá malá skupina ľudí v praveku?

- a) tlapa
- b) tuba

- c) laba
- d) tlupa

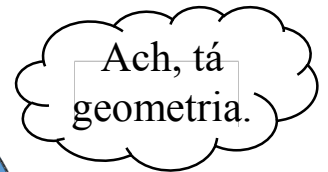
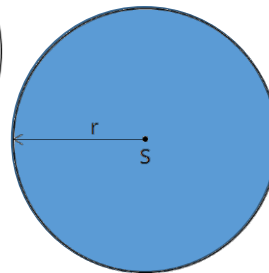
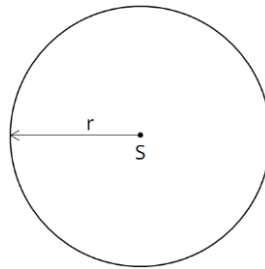
Čo sú to praveké venuše?

Žiak: je to model ženy s materským pôvodom.

Vedomosti z matematiky ...

Žiak: Prečo nie je výsledok 9?

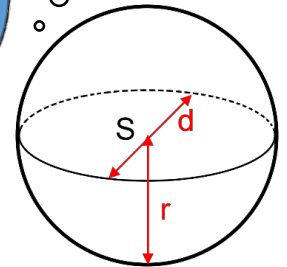
Učiteľka: Lebo $11 - 3 - 1$ nie je 9.

Napíš definíciu kružnice.

Žiak: kružnica je „kruh“, ktorý sa točí okolo svojej osi

Žiačka: objem kruhu, ktorý je vnútri prázdny

Napíš definíciu kruhu.

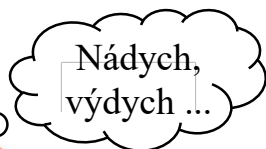
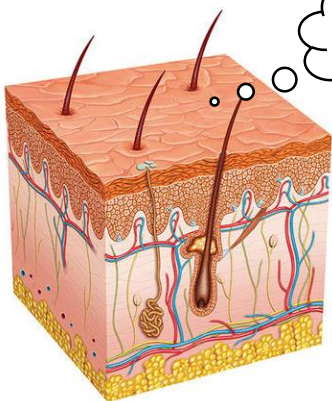
Žiak: kruh je guľa, ktorá má plochu a body môžu patriť vnútri kruhu.

Vedomosti z biológie ...

Napíš funkciu kože.

Žiačka: Pomáha nám aj dýchať.

Žiak: Ochránovať telo pred rôznymi možnosťami.

Čo je to plžnutie?

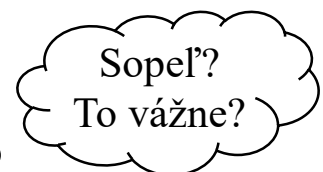
Žiak: Keď napríklad mačku, keď pohladkáme, tak nám ostávajú chlpy na rukách.

Opíš hladké svaly!

Žiačka: Chránia telo pred unikaním tepla.

Čím je pokryté telo obojživelníkov?

Žiak: Slizom a soplem

TAJNIČKA

Cín
Lantán
Anjel
Onyx
Rubín
Amazonit
Emu
Magnezit
Okno
Guru
Klaun

A	N	J	E	L	R	O	N	Y	X	U	R
Ž	M	O	M	O	K	N	O	G	U	R	U
K	L	A	U	N	V	P	Y	R	I	T	B
L	O	M	Z	E	M	Ý	A	CH	Á	T	Í
CH	A	L	K	O	P	Y	R	I	T	D	N
L	A	N	T	Á	N	I	G	E	Ó	D	A
A	R	A	G	O	N	I	T	N	E	Ó	N
M	A	G	N	E	Z	I	T	A	C	Í	N
J	A	D	E	I	T	F	U	CH	S	I	T
M	M	O	D	R	Ý	A	CH	Á	T	A	N
Z	L	A	T	O	S	O	D	A	L	I	T
T	D	R	E	V	I	T	Ý	O	P	Á	L

Achát
Zlato
Jadeit
Fuchsit
Modrý achát
Sodalit
Drevitý opál
Pyrit
Chalkopyrit
Aragonit
Geóda
Neón

Najdrahší drahokam na svete je _____ .
V Ženeve bol vydražený za 83 miliónov dolárov.

*"Nikdy sa nevzdávaj,
zvyčajne otvorí dvere posledný kľúč zo zväzku."*

...

*"Si odvážnejší ako veríš, silnejší ako sa ti zdá, múdrejší
ako si myslíš a milovaný viac ako kedy len budeš."*

...

*"Len preto, že tvoja minulosť nebola presne podľa tvojich
predstáv, neznamená to, že tvoja budúcnosť nemôže byť
lepšia, ako by si si dokázal predstaviť."*

...

"Ak sa ti nepáči, kde si, pohni sa, nie si strom."

...

*"Jediný spôsob, ako robiť skvelú prácu,
je milovať to, čo robíte."*

...

*"Jedného dňa ti tie neskoré noci
a skoré rána budú dávať zmysel."*

